

TEKİRDAĞ KENT MERKEZİ KIYI ŞERİDİNİN GÖRSEL PEYZAJ KALİTESİ YÖNÜNDEN DEĞERLENDİRİLMESİ VE MEKAN TERCİHİNE ETKİSİ*

Pınar GÜLTÜRK¹, Elif Ebru ŞİŞMAN¹

ÖZET

Bir mekanın tercih edilmesinde veya daha yaşanabilir nitelikte olmasında görsel peyzaj kalitesi en önemli etkenlerden birisidir. Bu düşünceden yola çıkılarak Tekirdağ ili kıyı şeridinin, çeşitli değişkenler doğrultusunda irdelenerek görsel peyzaj kalite analizi yapılması, analiz ve değerlendirmeler sonucunda da ileride yapılması düşünülen planlama ve tasarım çalışmalarına altlık oluşturması amaçlanmıştır. Çalışmanın ana materyalini; Tekirdağ ili Değirmenaltı Mahallesi ile Altınova Mahallesi sınırları içerisinde yer alan kıyı şeridi ile bu alana ait 45 adet görüntü kullanılarak yapılan foto-anket oluşturmuştur. Anket çalışması kullanıcı ve uzman olmak üzere iki gruba uygulanmıştır. Kullanıcı grubunu Namık Kemal Üniversitesi Güzel Sanatlar, Tasarım ve Mimarlık Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü öğrencileri, uzman grubunu ise öğretim üyeleri ve öğretim elemanları oluşturmuştur. Kullanıcı grubu ile uzman grubu arasında kullanımlara bağlı olarak mekan tercihinde farklılık olup olmadığını tespit etmek için her iki gruba da aynı anket çalışması uygulanmıştır. Anket çalışmasında her bir görüntü birbirinden farklı yedi parametre bakımından Likert ölçeğinde 1-5 puan aralığında değerlendirilmiştir. Tanımlayıcı istatistikler yolu ile elde edilen araştırma bulgularına dayanarak çalışma alanı sınırları içerisinde kalan kıyı şeridinin kullanım açısından tercih sebepleri ile parametreler arasında ilişki kurulmuştur. Daha önce belirlenen yedi parametreden en çok bakım ve düzen parametrelerinin mekan tercihinin olumlu veya olumsuz yönde etkilediği istatistik sonuçlarla (bakım; $4,4500 \pm 0,08325$ ve düzen; $4,000 \pm 0,36515$) belirlenmiştir. Uzman grubuna uygulanan anket çalışması sonucunda yeşil alanın veya doğanın hakim olduğu mekanların en çok tercih edildiği görülmüşürken; kullanıcı grubunda ise yapısal elemanların hakim olduğu mekanların da tercih edildiği görülmüştür.

Anahtar kelimeler: görsel kalite, mekan tercihi, kıyı, Tekirdağ

Assessing the Visual Landscape Quality of Tekirdag City Center Coastline and Its Effects to Space Preferences

ABSTRACT

Landscape visual quality is the most common reason for humans visiting and living the place. Based on this idea the aim of this study to analyse Tekirdag coastline visual quality by using a variety of variables and to create a base for the future planning and design work as a result of analysis and evaluation. Tekirdag coastline between Degirmenalti District and Altinova District and foto-questionnaire by using study area photographs are the main materials. Questionnaire was conducted two groups named users and experts. User group occurred the students of Namık Kemal University Department of Landscape Architecture; expert group occurred teaching staffs of the same department. The same questionnaire was conducted both two groups to determine if there were any differences depending on space preference. Each photograph was rated from 1 to 5 in terms of seven parameters on Likert scale. The relationship between the parameters and the reason of space preference of study area were established through the descriptive statistics. Maintenance and order of seven parameters determined previously affect space preference by positively or negatively with statistical results (maintenance; $4,4500 \pm 0,08325$ and order; $4,000 \pm 0,36515$) is concluded. As a result of questionnaire; sceneries dominated by green areas were the most preferred by experts, users also preferred spaces where were dominated by structural elements.

Key Words: visual quality, space preference, coastline, Tekirdag

GİRİŞ

Görsellik, nesne ve nesne gruplarının bulunduğu alan düzleminden ufuk düzlemine kadar görme duyusuyla algılanan görüntüler toplamının algılayıcılarda yarattığı duygusal ve mantıksal ifadelerin bütününden oluşmaktadır. Görsel kalite çalışmaları, fiziksel çevre üzerinde oluşan değişimleri görsel anlamda ele alan, ürettiği veriler bağlamında kentsel ve kırsal çevrelerin planlanması ve tasarımında, yönetsel bazı politikaların oluşturulmasında yol gösterici olarak kullanılması

gereken önemli bir araçtır (Ak, 2010).

Tarihsel olarak bakıldığında, dünyadaki büyük şehirlerin kıyılarda kurulmuş olduğu görülür. İnsanların kıyı çevrelerinde bir araya gelmelerinin birçok sebebi vardır. Kıyıların estetik özelliğinin yanı sıra ılık bir iklimi sahip olması bu alanların yerleşme amacıyla seçilmesinde önemli rol oynamaktadır. Ayrıca, kıyıların insanlara karalardan daha zengin kaynaklar ve iş olanakları sunması, ulaşımın daha kolay ve çeşitli olması, kıyıyı daha çekici kılmaktadır (Kaynaroğlu, 2009).

Hızlı nüfus artışı ile birlikte kentlerde yaşayan

¹NKÜBAP tarafından desteklenen Yüksek Lisans Tezinden üretilmiştir.

¹Namık Kemal Üniversitesi Güzel Sanatlar, Tasarım ve Mimarlık Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü, 59030 Tekirdağ

insan sayısının artması, beraberinde önemli sorunlar getirmiştir. Doğanın tahribiyle başlayıp, bilinçsiz ve plansız yerleşim alanlarının oluşturulması, kentlerin adeta beton yığınları haline getirilmesi şeklinde devam eden ve günümüzde insanların doğadan kopmuş, fiziksel ve ruhsal açıdan yıpranmış olarak olumsuz çevre koşullarında yaşamlarını sürdürmeleri şeklinde çeşitli sorunlar meydana gelmiştir (Kelkit, 2002). Bununla birlikte çevre sorunları ve azalan yeşil alanlar nedeniyle doğanın ve onun kaynaklarının öneminin daha iyi anlaşıldığı günümüzde, peyzajların sadece ekonomik anlamda değil aynı zamanda estetik olarak da ele alınması ve değerlendirilmesi gerçeği karşımıza çıkmaktadır (Erdönmez ve Kaptanoğlu, 2007).

Bu noktada peyzaj kalitesi kavramı önem kazanmaktadır. “Görsel peyzaj kalitesi”, gözlemcinin algısal ve duygusal psikolojik süreçleri ile etkileşim içinde olan belli (görünür) peyzaj özelliklerinin ortak bir ürünüdür. Çevrenin insan üzerindeki davranışa dönüştürülen bu etkisinin nasıl algılandığı, nasıl yorumlandığı ve nasıl değerlendirildiği, görsel algılama süreci sonucunda oluşan “görsel peyzaj kalitesi” olarak tanımlanmaktadır. Görsel peyzaj kalitesi “bir peyzajın göreceli olarak estetik kusursuzluğu” olarak da tanımlanabilir ve gözlemcinin beğenisi aracılığı ile ölçülebilir (Daniel ve Booster, 1976; Lothian, 1999; Dainel, 2001; Elinç, 2011).

“Görsel kalitenin ölçülmesi” kaynağa bir değer biçilmesini gerektirir. Kaplan ve Hepcan (2004)'a göre görsel (etki) değerlendirme çalışmaları, bir yerin ya da güzergahın görsel niteliklerini, mekân kurgusunu ve de sosyal yaşamını algısal temelde (göz başta olmak üzere tüm duyu organlarıyla) fonksiyonel bir ilişki içinde değerlendirmeye dayanmaktadır. Buradaki söz konusu değerlendirme ekonomik olmaktan öte, kullanıcının değer yargılarına göre belirlenen ve felsefi bir olgu olan estetik değerdir. Akılcı ve sağlıklı bir peyzaj planlama çalışmasında, plancı kendi estetik değerlerinin yorumundan önce, toplumun mevcut kaynak üzerindeki estetik yorumunu ortaya çıkarmak ve planlamalarda dikkate almak zorundadır (Erdönmez ve Kaptanoğlu, 2007).

Kane (1981)'e göre görsel kalite analizi yapmanın gerekçeleri; korunması gereken alanlarda ve bölgelerde öncelikli koruma alanlarının belirlenmesine ve listelenmesine yardımcı olmak, araştırma alanlarını ve bölgelerini estetik yönden karşılaştıran bir yöntem ortaya koymaktır. Bunun yanı sıra özel alanlarda peyzajın kalitesindeki olumsuz değişimlerin takibini periyodik değerlendirme yöntemleri ile saptayabilmek ve peyzajdaki değişimler ile belirli türdeki insan aktivitelerinin etkilerini belirlemek için bir yöntem olarak görsel kalite analizi yapılabilir. Çeşitli sosyal gruplar (kadın/erkek, genç/yaşlı, ziyaretçi/yerli ve benzeri) ile farklı eğitim düzeyine sahip bireyler arasındaki peyzaj tercihlerinin farklılıklarını daha iyi anlamak için

görsel kalite analizi önemlidir.

Bu çalışma kapsamında; Tekirdağ ilinin farklı topografik yapıya sahip kıyı şeridi, çeşitli değişkenler doğrultusunda irdelenerek görsel peyzaj kalite analizi yapılmış ve analiz ve değerlendirmeler sonucunda ileride yapılması düşünülen planlama ve tasarım çalışmalarına altlık oluşturması öngörülmüştür. Bu veriler doğrultusunda yapılan çalışmada: (1) mekan tercihi ile parametreler arasındaki ilişkinin incelenmesi ve (2) mekan tercihinde kullanıcı ve uzman grubundaki farklılıkların belirlenip ortaya konulması amaçlanmıştır.

MATERYAL VE YÖNTEM

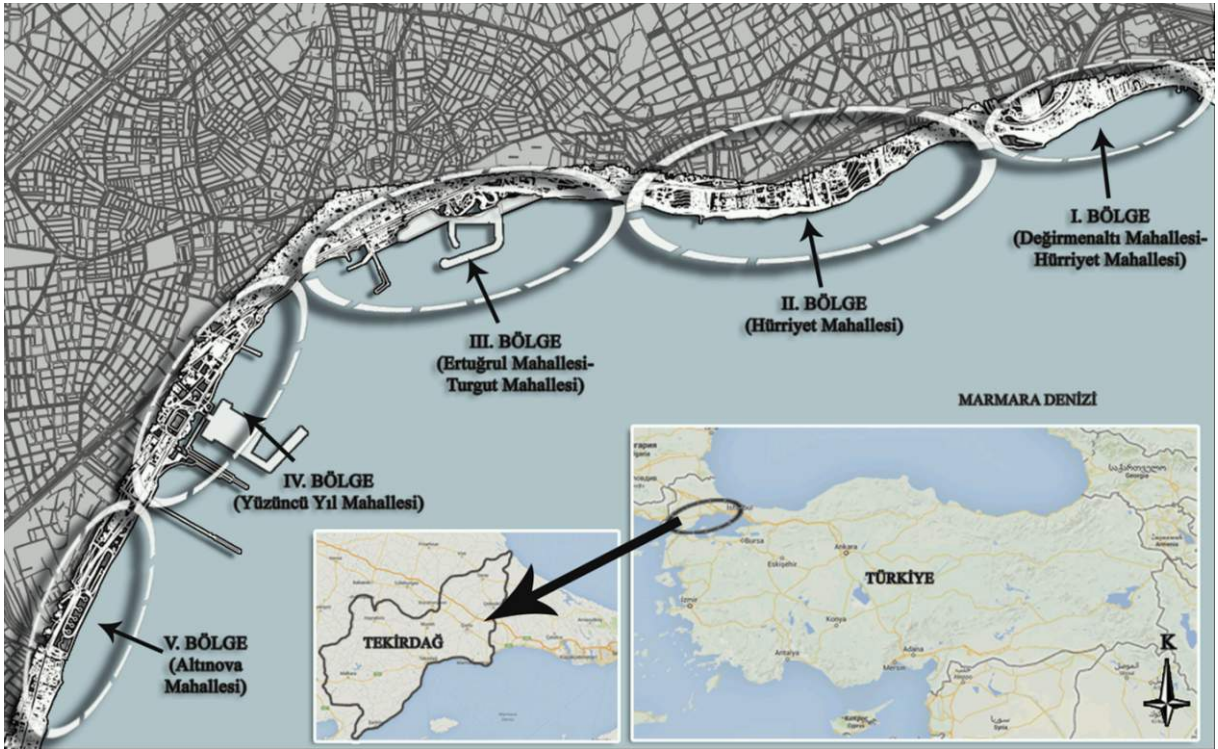
Materyal

Çalışmanın ana materyalini; Tekirdağ kıyı şeridinde yer alan Değirmenaltı Mahallesi, Hürriyet Mahallesi, Turgut Mahallesi, Ertuğrul Mahallesi, Yüzüncü Yıl Mahallesi ve Altınova Mahallesi oluşturduğu yaklaşık 11 km uzunluğundaki sahil şeridi ve yakın çevresi ile çalışma kapsamında yapılan anketlerden elde edilen veriler oluşturmaktadır (Şekil 1). Tekirdağ merkez yerleşimi kıyı şeridi çevresinde oluşturulmuş ve iç kısımlara doğru gelişme göstermiştir. Kentin yerleşimi ve coğrafi konumu dolayısıyla kıyı şeridi yoğun bir kullanım alanı haline gelmiştir. Bu yoğun kullanım, çalışma alanının belirlenmesinde en büyük etken olmuştur. Çalışmada kullanılan yardımcı materyaller ise Tekirdağ Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü'nden temin edilen Netcad ortamında halihazır ve geçmiş yıllara ait paftalar, kıyı şeridi sınırları içerisinde çekilen 45 adet görüntü ve konu ile ilgili olarak önceden yapılmış olan görsel peyzaj kalitesine ve kıyıya ilişkin literatürden oluşmaktadır. Tüm çalışma alanını kapsayan bu görüntüler ile foto-anket hazırlanıp kullanıcılara ve uzman grubuna uygulanmıştır. Anketlerin değerlendirilmesi için SPSS 18 (Statistical Package for the Social Sciences) istatistik programı kullanılmıştır.

Araştırmanın önemli bir materyalini de anketlerin uygulandığı uzman ve kullanıcı grubu oluşturmaktadır. Çalışma kapsamında uzman grubunda 7 adet, kullanıcı grubunda 80 adet anket gerçekleştirilmiştir. Uzman grubunu; Namık Kemal Üniversitesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü öğretim üyeleri ve öğretim elemanları oluştururken; kullanıcı grubunu da Namık Kemal Üniversitesi Güzel Sanatlar, Tasarım ve Mimarlık Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü öğrencileri oluşturmuştur. Kullanıcı grubunun 19 adetini 1. Sınıf, 24 adetini 2. Sınıf, 19 adetini 3. Sınıf ve 18 adetini 4. Sınıf öğrencileri oluşturmaktadır.

Görsel kalite değerlendirme yöntemi kapsamında Tekirdağ kent merkezi kıyı şeridinin sahip olduğu görsel potansiyelin ortaya konması amacıyla altı mahallenin oluşturduğu kıyı şeridi, araştırma kapsamında 5 bölgeye ayrılarak

incelenmiştir. Değirmenaltı Mahallesi ile Hürriyet Mahallesi'nin bir kısmı I. Bölge, Hürriyet Mahallesi'ni içine alan kısım II. Bölge, Turgut Mahallesi ile Ertuğrul Mahallesi'ni kapsayan kısım III. Bölge, Yüzcüncü Yıl Mahallesi'ni içine alan kısım IV. Bölge ve Altınova Mahallesi'ni kapsayan kısım V. Bölge olarak nitelendirilmiştir. Her bölge, çalışma alanını en iyi tanımlayacak şekilde dokuz adet görüntü içermektedir ve bu görüntüler Şekil 2, 3, 4, 5 ve 6'da verilmiştir.

Şekil 1. Çalışma alanının konumu

Şekil 2. Birinci bölgeyi temsil eden görüntüler

Şekil 6. Beşinci bölgeyi temsil eden görüntüler

Yöntem

Bu çalışmada görsel kalite analizi ile ilgili yapılan çalışmalarda da genellikle kullanılan çevresel uyarıcılara karşı insanların tercihleri ile ilişkilendirilen psikofiziksel yaklaşım modeli tercih edilmiştir. Anket taslağının oluşturulmasında ve sonuçların değerlendirilmesinde araştırmacının önyargıları oluşmasına rağmen, bu modelde toplumun tercihleri araştırmacının kişisel tercihlerinden etkilenmeden ölçülebilmektedir (Lothian, 1999). Bu yaklaşımdan hareketle değerlendirmede algıya dayalı yedi adet parametre (doğallık, uyum, bakım, açıklık, düzen, güven, manzara güzelliği) kullanılmıştır (Çizelge 1). Bu parametrelerin belirlenmesinde daha önce görsel kalite analizi üzerine yapılan Daniel ve Booster (1976); Fuente de Val ve ark. (2006); Clay ve Daniel (2000); Bergen ve ark. (1995); Clay ve Smidt (2004); Arriaza ve ark. (2004); Habron (1998); Meitner (2004); Kıroğlu (2007) çalışmalarından yararlanılmıştır.

Tekirdağ kıyı şeridinde ait 900 adet fotoğraf alınmıştır. Bu fotoğraflar içerisinde çalışma alanını en iyi kapsayan ve eşit sayıda olması için her bir bölgeyi 9 adet fotoğrafla temsil eden, toplamda 45 görüntü seçilmiştir. Her bir görüntü için kavramsal parametreler Likert ölçeğinde 1, 2, 3, 4, 5 (5 en yüksek, 4 yüksek, 3 orta, 2 düşük ve 1 en düşük) olmak üzere puanlandırılmıştır (Kaplan ve ark. 2006; Cañas ve ark. 2009). Anket değerlendirmesinde SPSS 18 programı kullanılmıştır.

BULGULAR

Kullanıcılar tarafından doldurulan anket formlarının değerlendirmesinde her bir parametreye göre en yüksek puan alan ve en düşük puan alan görüntüler incelenmiştir. Bu puanlar doğrultusunda görsellerin birbirleri ile olan ilişkileri değerlendirilmiştir.

Elde edilen verilerin değerlendirilmesinde

minimum ve maksimum değerler ile standart hata ve standart sapma gibi basit istatistiksel veriler kullanılarak kullanıcı gruplarına göre parametreler bazında en yüksek ve en düşük puan alan görüntüler Çizelge 2'de verilmiştir.

Anket değerlendirmeleri sonucunda parametreler tek tek ve sınıf bazında incelenmiş, olumlu ve olumsuz görüntüler belirlenerek Çizelge 3 ve Çizelge 4 oluşturulmuştur.

Kullanıcı grubu anketinde olduğu gibi uzmanlar tarafından doldurulan anket formlarının değerlendirilmesinde de her bir parametreye göre en yüksek puan alan ve en düşük puan alan görüntüler incelenmiş, bu puanlar doğrultusunda görsellerin birbirleri ile olan ilişkileri değerlendirilmiştir.

Değerlendirmede basit istatistiksel veriler kullanılarak parametreler bazında en yüksek ve en düşük puan alan görüntüler Çizelge 5'te verilmiştir.

Anket sonucunda görsellerin parametreler doğrultusunda aldıkları puan sıralaması, objektif yorum yapmak açısından zorlayıcı olmuştur. Bunun için çalışmada kullanılan 45 adet görüntünün analizler sonucunda aldıkları puanlardan en yüksek ve en düşük olanlar dışında kalanların ortalama değerlerine bakılmış ve parametrelerin birbirleri ile ilişkilendirilebileceği sonucuna varılmıştır.

Mekan tercihi ile parametreler arasındaki ilişki (Amaç 1)

Kullanıcı anketi: Mekan tercihinin belirlenebilmesi için bütün katılımcılar buldukları sınıf ayrımı yapılmaksızın değerlendirmeye alınmıştır. Her parametrenin farklı bir konseptte sahip olabileceği, dolayısıyla doğal olan bir görüntünün her zaman uyumlu, düzenli veya güzel bir manzara olmayabileceği sonucuna varan Habron (1998)'un çalışması da göz önünde bulundurularak, daha az göreceli olduğu düşünülen doğallık ve açıklık parametreleri genel yorumlamada kullanılmamıştır. Buna göre F6, F7, F8, F23, F24, F25, F26, F27, F40 ve F41 numaralı görüntüler uyum, bakım, düzen, güven

Çizelge 1. Araştırılan parametreler ve tanımlamaları

Parametreler	Açıklamalar
Doğallık	Görselde mevcut doğal manzara özellikleri fazla ise yüksek puan verilmesi uygundur.
Uyum	Görselde yer alan unsurların bir bütün oluşturacak biçimde yarattıkları görsel etki fazlaysa yüksek puan verilmesi uygundur.
Bakım Açıklık	Görseli oluşturan unsurların bakımlı olduğu düşünülüyorsa yüksek puan verilmesi uygundur. Görüntüyü yorumlamanın akıl karıştırıcı veya zor olduğu düşünülüyorsa düşük puan verilmesi uygundur.
Düzen	Görüntünün düzenli unsurlara veya net düzenlemelere sahip olduğu algılanırsa yüksek puan verilmesi uygundur.
Güven	Görüntünün bileşenlerinin riskleri veya tehlikeleri çağrıştırdığı algılanırsa düşük bir puan, konuksever, tehlikesiz ve emin bir görünüş sunarsa yüksek bir puan verilmesi uygundur.
Manzara Güzelliği	Görüntüye manzara güzelliğine göre bir puan verilmesi uygundur.

Çizelge 2. Parametrelere göre en yüksek ve en düşük puanlı görüntüler

Parametreler		1.Sınıf	2.Sınıf	3.Sınıf	4.Sınıf
1. Doğallık	En az	1,4211 ± 0,15887 - F21	1,0833 ± 0,08333 - F21	1,1579 ± 0,08595 - F21	1,2222 ± 0,12924 - F21
	En çok	4,1579 ± 0,15789 - F4	3,8750 ± 0,17354 - F13	4,1053 ± 0,16919 - F13	4,0556 ± 0,22099 - F12
2. Uyum	En az	1,7368 ± 0,14989 - F9	1,4167 ± 0,11913 - F9	1,4211 ± 0,11637 - F9	1,4444 ± 0,14512 - F30
	En çok	4,2632 ± 0,16827 - F41	4,2917 ± 0,15322 - F41	4,2105 ± 0,19615 - F41	4,1667 ± 0,20211 - F41
3. Bakım	En az	1,1053 ± 0,07234 - F9	1,0417 ± 0,04167 - F9	1,1053 ± 0,07234 - F9	1,2222 - F2, F9, F30
	En çok	4,4737 ± 0,15983 - F41	4,5000 ± 0,15926 - F41	4,3684 ± 0,17456 - F41	4,4444 ± 0,16612 - F41
4. Açıklık	En az	2,8947 ± 0,18567 - F9	2,3750 ± 0,17869 - F31	3,0526 ± 0,23538 - F29	3,0526 ± 0,31571 - F29
	En çok	4,5789 ± 0,15887 - F41	4,4583 ± 0,14719 - F41	4,6316 ± 0,15692 - F41	4,6316 ± 0,10863 - F41
5. Düzen	En az	1,3158 ± 0,10956 - F9	1,1667 ± 0,07771 - F9	1,4737 ± 0,22122 - F9	1,3889 ± 0,11824 - F9
	En çok	4,5789 ± 0,15887 - F41	4,4167 ± 0,15830 - F24	4,4737 ± 0,19298 - F41	4,3333 ± 0,19803 - F41
6. Güven	En az	1,3158 ± 0,15395 - F9	1,2083 ± 0,08468 - F9	1,3158 ± 0,10956 - F9	1,4444 ± 0,16612 - F30
	En çok	4,3684 ± 0,23208 - F41	4,2917 ± 0,16462 - F41	4,2632 ± 0,18484 - F41	4,3889 ± 0,16447 - F41
7. Manzara Güzelliği	En az	1,2632 ± 0,12892 - F9	1,1250 ± 0,06896 - F9	1,3158 ± 0,17189 - F31	1,6111 ± 0,16447 - F30
	En çok	4,7895 ± 0,09609 - F41	4,5417 ± 0,14719 - F41	4,7368 ± 0,21415 - F41	4,8333 ± 0,09039 - F41

Çizelge 3. Sınıflara göre olumlu değerlendirilen görüntüler

Fotoğraf	1.Sınıf	2. Sınıf	3. Sınıf	4.Sınıf
F4	Doğal	-	-	-
F12	-	-	-	Doğal
F13	-	Doğal	Doğal	-
F24	-	Düzenli	-	-
	Uyumlu	Uyumlu	Uyumlu	Uyumlu
	Bakımlı	Bakımlı	Bakımlı	Bakımlı
F41	Açık	Açık	Açık	Açık
	Düzenli	-	Düzenli	Düzenli
	Güvenli	Güvenli	Güvenli	Güvenli
	Güzel Manzara	Güzel Manzara	Güzel Manzara	Güzel Manzara

Çizelge 4. Sınıflara göre olumsuz değerlendirilen görüntüler

Fotoğraf	1. Sınıf	2. Sınıf	3. Sınıf	4. Sınıf
F2	-	-	-	Bakımsız
	Uyumsuz	Uyumsuz	Uyumsuz	-
	Bakımsız	Bakımsız	Bakımsız	Bakımsız
F9	Kapalı	-	-	-
	Düzensiz	Düzensiz	Düzensiz	Düzensiz
	Güvensiz	Güvensiz	Güvensiz	-
	Kötü Manzara	Kötü Manzara	-	-
F21	Yapay	Yapay	Yapay	Yapay
F29	-	-	Kapalı	Kapalı
	-	-	-	Uyumsuz
	-	-	-	Bakımsız
F30	-	-	-	Güvensiz
	-	-	-	Kötü Manzara
F31	-	Kapalı	-	-
	-	-	Kötü Manzara	-

Çizelge 5. Uzman anketinde parametrelere göre en yüksek ve en düşük puanlı görüntüler

Parametreler		Uzman Grubu
1.Doğallık	En az	1,0000 – F21, F32
	En çok	4,0000 – F8
2.Uyum	En az	1,1667 – F30, F32
	En çok	3,6667 – F8
3. Bakım	En az	1,0000 – F9, F32
	En çok	4,0000 – F23, F41
4.Açıklık	En az	2,3333 – F9
	En çok	4,3333 – F8
5.Düzen	En az	1,1667 – F9
	En çok	4,0000 – F23, F41
6.Güven	En az	1,1667 – F32
	En çok	4,3333 – F23
7.Manzara Güzelliği	En az	1,1667 – F21, F30, F32
	En çok	4,1667 – F25, F41

ve manzara güzelliği parametreleri açısından yüksek puanlar almışlardır. Bu da gösteriyor ki bakımlı, düzenli ve uyumlu bir alan kişiye güven verip alanı güzel bulmasına yol açmakta ve bu sonuç Fuente de Val ve ark.(2005) çalışmasında olduğu gibi uyumun manzara güzelliğine olumlu etkisinin olmasıyla desteklenmektedir. Yine aynı çalışmada okunaklı, karmaşık ve gizemli olma durumlarının da mekan tercihinin etkisi olduğunu vurgulamışlardır. Dolayısıyla anket sonuçlarına dayanarak; güvenilir ve güzel bulunan mekanların insanlar tarafından daha çok tercih edilmesi sonucuna varılması da Schroeder (1982)'in çalışmasının sonucu ile tutarlılık göstermektedir. Çalışma alanı sınırları içerisinde kalan I. Bölge, II. Bölge, III. Bölge, IV. Bölge V. Bölge

kıyı şeridinde bakıldığında da III. Bölgenin (Turgut Mah. ve Ertuğrul Mah.) kullanıcılar tarafından daha çok tercih edildiği görülmektedir. Anket sonuçları da çalışmanın III. Bölgesi olarak değerlendirilen merkezin yüksek puanlı F23, F24, F25, F26 ve F27 numaralı görüntüleri içermesi ile desteklenmektedir. Üniversite öğrencilerinin yoğun olarak yaşaması sebebiyle de Değirmenaltı kıyı şeridi (I. Bölge) merkezden sonra kullanım açısından en çok tercih edilen ikinci mekandır. Anket sonuçlarının da III. Bölgeye göre I. Bölgede daha az görüntünü (F6, F7, F8) yüksek puan alarak tercihle doğru orantılı gittiği görülmektedir. Yine anket çalışmasına göre I. Bölge'den sonra F40 ve F41 numaralı görüntülerin bulunduğu V. Bölge üçüncü tercih edilen mekan

Çizelge 6. Anket sonuçlarına göre mekanların tercih edilmeme durumu

Parametreler	Kullanıcı Anketi		Uzman Anketi	
	En Düşük	Fotoğraf	En Düşük	Fotoğraf
Uyum	1,5375	F30	1,1667	F30,F32
Bakım	1,1125	F9	1,000	F9,F32
Düzen	1,3250	F9	1,000	F9
Güven	1,3750	F9	1,1667	F32
Manzara G.	1,4750	F9	1,1667	F21,F30,F32

olarak belirlenmiştir. Tekirdağ kıyı şeridi kullanımına bakıldığında da hem ulaşım açısından hem de olumsuz özellikteki kıyı bölgelerinin fazla bulunmasından dolayı V. Bölge daha az tercih edilen bölgedir. II. Bölge ise çoğunlukla konutların olduğu bir bölgedir.

Uzman anketi: Hem kullanıcılar açısından hem de uzmanlar açısından çalışma alanına aşina olunması, çalışma mekanının sınırlı olması ve kullanıcı anket değerlendirmesi ile paralellik oluşturulup oluşturulamayacağını anlayabilmek açısından, kullanıcı anket değerlendirmesinde yapıldığı gibi çalışmada kullanılan 45 adet görüntünün analizler sonucunda aldıkları puanlardan en yüksek ve en düşük olanlar dışında kalanların ortalama değerlerine bakılmış ve genel yorumlama yapılmıştır. Bu yorumlama kullanıcı anketlerinde olduğu gibi uyum, bakım, düzen, güven ve manzara güzelliği parametreleri üzerinden yapılmıştır. Buna göre F13, F23, F25 ve F41 numaralı görüntüler beş parametre açısından da olumlu değerlendirilmiştirlerdir. Dolayısıyla fiziksel olarak uyumlu, bakımlı, düzenli mekanların kişiye güven hissi verip güzel manzara oluşturduğu sonucuna varılmaktadır. Ancak anket verilerine göre en çok tercih edilen bölgeye yönelik net veriler elde edilememiştir.

Anket sonuçlarına bakıldığı zaman alan tercihinde etkin role sahip parametrenin bakım ve düzen olduğu görülmektedir. Çalışma alanı içerisindeki görsellere ait en yüksek puan ortalaması ile tercih edilen alanların, daha bakımlı ve düzenli olduğu görülürken, en düşük puan ortalaması ile tercih edilmeyen alanların bakımsız ve düzensiz olması istatistiki sonuçlarla da desteklenmiştir (Çizelge 6).

Mekan tercihinde kullanıcı ve uzman grubundaki farklılıklar (Amaç 2)

Uzman anketi ile kullanıcı anketlerinin parametreleri teker teker karşılaştırılırsa aynı görüntülere çoğunlukla yakın puanlar verildiği görülmekte, ancak tüm parametreler bazında uzman anketinde puanlama sonucunda ortak olan görüntülerin daha az sayıda olduğu, kullanıcı anketinde yapılan değerlendirmede daha çok görüntünün olumlu olarak değerlendirildiği görülmektedir. Bunun sebebi olarak kullanıcıların

anketi yaparken ve yaşadıkları alanları fazla eleştirmeden (en düşük veya en yüksek puanı vererek) sadece iyi veya kötü olarak değerlendirmeleri, uzman bakış açısında ise görsellerin parametreler bazında daha eleştirel boyutta değerlendirilmesi düşünülmektedir. Kullanıcı anketi ile uzman anketi sonucundaki sayısal farklılıklar; tasarımcı ve/veya plancı tarafından tercih edilebilir mekanların yaratılmasının zor olmadığını ancak yaşanabilir nitelikte mekanlar yaratılmasının daha önemli bir konu olduğunu göstermektedir.

Bir diğer sonuç ise uzman anketlerinde olumlu olarak değerlendirilen görüntülerin ortak özelliği yeşil alanın veya doğanın görsele hakim olmasıdır. Bu durum Kaplan (1990)'ın çalışmasında belirttiği “Doğa insanların daha iyi konsantre olmasına ve fiziksel, ruhsal yenilenmesine yardımcı olmaktadır” Sonucu ile paralellik göstermektedir. Kullanıcı anketlerinde ise olumlu olarak nitelendirilen görüntülerde yapısal elemanlarla yapılan düzenlemelerin de tercih edildiği görülmüştür. Bu da Yao ve ark. (2012)'nin çalışmasında belirttiği “hem yeşil alanın hakim olduğu hem de insan eli ile şekillendirilmiş mekanların sadece yeşil alanların hakim olduğu mekanlara göre daha çok tercih edilmesi” sonucu ile benzerlik göstermektedir.

Uzman anketi ile kullanıcı anketi parametreleri olumsuz yönde irdelendiğinde de olumlu değerlendirmeler de olduğu gibi benzer sonuçlar çıkmaktadır. Kullanıcılar ile hemen hemen aynı görüntülere aynı parametreler bazında düşük puanlar verilmiştir. Ancak ortak olarak bakıldığında sadece F32 numaralı görüntünün iki grupta da bütün parametrelerden düşük puanlar aldığı görülmektedir. Yine mekanların tercih sıralamasına bakıldığında da F32 numaralı görüntünün IV. Bölgede olduğu ve kullanıcıların neredeyse hiç tercih etmedikleri bir bölgede olduğu görülmektedir. Bu tercih durumunu IV. Bölgede Tekirdağ TMO (Toprak Mahsulleri Ofisi) Silolarının bulunmasından dolayı kıyıda ticari ve sanayi kullanımını olması etkilemekte, bu sonuç da Özgüç (1999)'ün çalışmasında belirtilen yol kenarında görülmesi tercih edilmeyen mekanlar arasında %23 gibi büyük bir oranla fabrika vb. sanayi kuruluşlarının olması ile desteklenmektedir.

SONUÇ

Çalışma kapsamında Tekirdağ ili merkez kıyı şeridinde ait 45 adet görüntü 7 ayrı parametre bazında Likert ölçeğinde 1-5 puan aralığında puanlama yapılarak değerlendirilmiştir. Bunun sonucunda da her bir parametre teker teker irdelenerek ortaya çıkan bulgular tartışılmıştır.

Kentsel açık yeşil alanlar o bölgede yaşayanlara yaş, cinsiyet veya sosyo-ekonomik yapı ayrımı gözetmeden stresten uzak bir çevre yaratmak konusunda oldukça önemli bir role sahiptir (Grahn ve Stigdotter, 2003). Dolayısıyla daha çok yeşil alan; daha az stres ve daha iyi bir yaşam kalitesi demektir. Bu çalışmada araştırma bulgularından elde edilen verilere dayanarak Tekirdağ kıyı şeridinin görsel peyzaj kalitesi ortaya konulmuş ve mekan tercihi ile ilişkilendirilmiştir. Çalışma alanı sınırı 11 km'lik kıyı şeridini kaplamasına rağmen, bu kıyı şeridinin yalnızca 1,5 km'lik kısmının kent halkının kullanabileceği şekilde düzenlendiği görülmüştür. Plansız yapılaşma tercih durumunu etkilemiş ve bu da anket sonuçları ile desteklenmiştir.

Bu durumda Tekirdağ kıyı şeridinin yeterli derecede kullanılmadığı, kent halkının beklentilerini karşılayamadığı ve bunun yaşam kalitesini de yaşanan kentin kalitesini de kısıtlayıcı bir etken olup; insan ilişkilerinden, her türlü maddi ve manevi boyutlara kadar bireyi etkilediği görülmüştür. Buna dayanarak nitelikli bir yaşam alanı oluşturmanın yolunun en başından planlı ve düzenli bir yapı oluşturarak yaşam kalitesini arttırabileceği sonucuna varılmıştır.

KAYNAKLAR

- Ak MK (2010) Akçakoca Kıyı Bandı Örneğinde Görsel Kalitenin Belirlenmesi ve Değerlendirilmesi Üzerine Bir Araştırma. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Arriaza M, Canas-Ortega JF, Canas-Madueno JA, Ruiz-Aviles P (2004) Assessing the visual quality of rural landscapes. *Landscape and Urban Planning* 69:115-125.
- Bergen SD, Ulbricht CA, Fridley L, Ganter MA (1995) The Validity of Computer-Generated Graphic Images of Forest Landscape. *Journal of Environmental Psychology* 15:135-146.
- Cañas I, Ayuga E, Ayuga F (2009) A contribution to the assessment of scenic quality of landscapes based on preferences expressed by the public. *Land Use Policy* 26:1173-1181.
- Clay GR, Daniel TC (2000) Scenic landscape assessment: the effects of land management jurisdiction on public perception of scenic beauty. *Landscape and Urban Planning* 49: 1-13.
- Clay GR, Smidt RK (2004) Assessing the validity and reliability of descriptor variables used in scenic highway analysis. *Landscape and Urban Planning* 66:239-255.
- Daniel TC, Boster RS (1976) Measuring Landscape Esthetics: The Scenic Beauty Estimation Method. USDA Forest Service Research Paper, RM-167, Rocky Mountain Forest and Range Experiment Station, Fort Collins, CO.
- Daniel TC(2001) Whither scenic beauty? Visual landscape

- quality assessment in 21st century. *Landscape and Urban Planning* 54:267-281.
- Elinç H (2011) Görsel Kalite Değerlendirmesi Yöntemi İle Antalya Alanya Kent Parklarının Değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Erdönmez İMÖ, Kaptanoğlu AYÇ (2007) Peyzaj Estetiği ve Görsel Kalite Değerlendirmesi. *İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi* 39-51
- Fuente de Val. G, Atauri JA, Lucio JV (2006) Relationship between landscape visual attributes and spatial pattern indicates: A test study in Mediterranean-climate landscapes. *Landscape and Planning* 77: 393-407.
- Grahn P, Stigdotter UA (2003) Landscape Planning and Stress. *Urban Forestry & Urban Greening* 2:001-018.
- Habron D (1998) Visual perception of wild land in Scotland. *Landscape and Urban Planning* 42:45-56.
- Kane PS (1981) Assessing Landscape Attractiveness: A Comparative Test of Two New Method. *Applied Geography* 1:77-96.
- Kaplan S(1990) Parks for The Future: A Physical Perspective. In: *Parks for The Future* (Ed. Sorte G). *Stad&Landno*. 85: 4-22. Swedish University of Agricultural Sciences, Alnarp.
- Kaplan A, Hepcan ÇÇ (2004) Ege Üniversitesi Kampüsü “Sevgi Yolu” nun Görsel (Etki) Değerlendirme Çalışması. *Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi* 1:159-167.
- Kaplan A, Taşkın T, Öneç A (2006) Assessing the Visual Quality of Rural and Urban-fringed Landscapes surrounding Livestock Farms. *Biosystems Engineering* 95:437-448.
- Kelkit A (2002) Çanakkale Kenti Açık-Yeşil Alanlarda Kullanılan Bitki Materyali Üzerine Bir Araştırma. *Ekoloji Çevre Dergisi* 10:17-21.
- Kıroğlu E (2007) Erzurum Kenti ve Yakın Çevresindeki Bazı Rekreatyon Alanlarının Görsel Peyzaj Kalitesi Yönünden Değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, Erzurum.
- Lothian A (1999) Landscape and the philosophy of aesthetics: is landscape quality inherent in the landscape or in the eye of the beholder?. *Landscape and Urban Planning* 44:177-198.
- Meitner MJ (2004) Scenic beauty of river views in the Grand Canyon: relating perceptual judgements to locations. *Landscape and Urban Planning* 68:3-13.
- Özgüç İM (1999) TEM Hadımköy – Kınalı Arası Peyzaj Planlaması Üzerinde Görsel Araştırmalar. Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Schroeder HW (1982) Preferred features of urban parks and forests. *Journal of Arboriculture* 8 12:317-322.
- Yao Y, ZhuX, Xu Y, Yang H, Wu X, Li Y, Zhang Y(2012)Assessing the visual quality of green landscaping in rural residential areas: the case of Changzhou, China. *Environmental Monitoring and Assessment* 184: 951-967.

Sorumlu Yazar

Elif Ebru ŞİŞMAN
esisman@nku.edu.tr

Namık Kemal Üniversitesi Güzel Sanatlar,
Tasarım ve Mimarlık Fakültesi Peyzaj Mimarlığı
Bölümü, 59030 Tekirdağ

Geliş Tarihi : 11.12.2014

Kabul Tarihi : 13.03.2014